

Vergunningenhandel staat in de weg aan oplossen stikstofcrisis

De kern van de stikstofcrisis is bekend: al decennia lang een sluipende natuurvernietiging zonder afdoende aanpak, met als voornaamste oorzaak de uitzonderlijke grote Nederlandse veestapel. De commissie-Remkes was deze week klip en klaar. Het wetsvoorstel van Minister Schouten om de stikstofcrisis te bezweren dreigt uit te lopen op een debacle.

Sinds de jaren negentig geldt voor EU-landen de wettelijke plicht behoud van de Natura 2000 zones zeker te stellen. Daaruit volgt de noodzaak de in Nederland veel te hoge stikstofconcentraties fors te reduceren. Haaks daarop liet het Programma Aanpak Stikstof (PAS) stikstoftoenames toe. En dus kon de rechter niet anders dan het PAS op 29 mei 2019 onverbindend verklaren. Overigens, ook in 1993 en 2007 ging het toenmalige stikstofvergunningenbeleid onderuit bij de rechter. Nu ligt al voor de derde keer de vergunningverlening plat. Bovendien werd de stikstofcrisis een bouwcrisis. Hoog tijd voor een fundamentele analyse. Waar gaat het verkeerd?

Een term die het afgelopen jaar regelmatig opdook is 'salderen'. Boeren kwamen eind 2019 massaal op de been nadat de provinciebesturen hiervoor nieuwe regels bekend hadden gemaakt. Waarop - weinig standvastig - de provinciebesturen de net bekendgemaakte regels weer herriepen. Waar gaat dat beleid over?

Salderen is weinig meer dan vergunningenhandel. Elke vergunning staat voor een specifieke natuurschade, waaronder stikstofemissies. Het idee is dat een nieuwe vergunning voor stikstofemissie kan worden verleend als gelijktijdig een gelijkwaardige vergunning van een stoppend bedrijf wordt ingetrokken. Op papier treedt dan per saldo geen stikstoftoename op. Twijfels over het realisme van die berekeningen zijn een belangrijke zorg. Maar belangrijker: deze vergunningenhandel blokkeert de oplossing van de stikstofcrisis.

Voor een ondernemer is zo'n natuurvergunning noodzakelijk bedrijfskapitaal. Zonder vergunning mag hij immers niet ondernemen. En, uiteraard hebben ondernemers het liefst een te ruime vergunning. Net zoals een discotheek liever ruimere geluidsnormen zal wensen dan meer strikte normen. Daarom verzetten ondernemers zich doorgaans scherp tegen eventuele latere inperking: dat betekent inperking van hun ondernemingsruimte.

Verleende vergunningen zijn altijd locatiegebonden. Ze hebben enkel waarde voor de eigenaar van die locatie. Althans, zo lang geen handel wordt toegelaten. Maar, met vergunningenhandel worden de vergunningen ook waardevol voor andere locaties. Natuurschade wordt dan verhandelbaar, en krijgt zelfs marktwaarde.

Vergunde stikstofuitstoot van bedrijven die wegens pensioen of faillissement stoppen, zou normaliter vanzelf verdwijnen. Maar met de handel worden die verplaatsbaar en daarmee zowel juridisch als feitelijk langer in stand gehouden. Bovendien, nu die vergunningen marktwaarde hebben gekregen dreigt de overheid (de belastingbetaler) zelfs geld te moeten gaan betalen om die eerder gratis verleende vergunningen later ook weer te kunnen intrekken.

Zonder het weer kunnen intrekken van verleende vergunningen krijgen we de natuurschade nooit goed aangepakt. U begrijpt het goed: de belastingbetaler dreigt grof te moeten gaan betalen voor wat eerder gratis is uitgedeeld. Subsidie voor vervuiling.

Vergunningenhandel betekent een nauwelijks controleerbare marktdynamiek in natuurschade. In plaats van die handel te ontmantelen wil de regering nu zelfs het leasen van vergunningen toelaten: het verhuren van natuurschade. Kortom, enkel een verdienmodel voor boeren met een te ruime vergunning. Als de natuurschade wordt verhuurd, dan is die toch niet nodig voor het eigen bedrijf?

Remkes voorspelt dat de huidige kabinetsplannen juridisch niet houdbaar zijn omdat niet wordt ingezet op ambitieus natuurherstel. Zonder ambitieus natuurherstel dreigt de vergunningverlening ongewijzigd vast te blijven zitten. Weer niks geleerd, niks gedaan. Als de regering op dit pad doorgaat ligt een parlementaire enquête naar het stikstofvergunningenbeleid onvermijdelijk in het verschiet.